

ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
РОЗПОРЯДЖЕННЯ

23.12.2020

м. Ужгород

№ 755

*Про Програму розвитку та підтримки галузі рослинництва
в області на 2021 – 2025 роки*

Відповідно до статей 6, 17 і 39 Закону України „Про місцеві державні адміністрації”, Регіональної Стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021 – 2027 років, з метою створення належних умов для розвитку товарного виробництва продукції рослинництва, досягнення позитивних змін у галузі шляхом нарощування виробництва рослинницької продукції, підвищення рівня забезпеченості області продуктами харчування:

1. Схвалити Програму розвитку та підтримки галузі рослинництва в області на 2021 – 2025 роки, що додається, та подати її на розгляд сесії обласної ради.

2. Департаменту агропромислового розвитку облдержадміністрації забезпечити виконання Програми, про що інформувати облдержадміністрацію щороку до 15 лютого.

3. Контроль за виконанням розпорядження покласти на заступника голови державної адміністрації Цвігуна В. Б.

Голова державної адміністрації

Анатолій ПОЛОСКОВ

ПРОГРАМА
розвитку та підтримки галузі рослинництва в області
на 2021 – 2025 роки

Загальні положення

Програму розвитку та підтримки галузі рослинництва в області на 2021 – 2025 роки (далі – Програма) розроблено відповідно до Бюджетного кодексу України, Закону України „Про місцеві державні адміністрації”, рішення обласної ради від 20.12.2019 № 1630 „Про регіональну стратегію розвитку Закарпатської області на період 2021 – 2027 років”.

Рослинництво є основною галуззю сільського господарства, рівень розвитку якої визначає ступінь використання земель сільськогосподарського призначення, забезпечення регіону продовольством, кормами тваринництва, сировиною – промисловість, експортний потенціал області.

Програма охоплює ключові напрями розвитку рослинництва в області, враховує специфіку та особливості розвитку сільських територій регіону і спрямована на вирішення нагальних проблем.

За характером ґрунтово-кліматичних умов область поділяється на три підзони: гірська, передгірська та низинна, які значно відрізняються за умовами господарювання, структурою землекористування та виробництвом різних видів рослинницької продукції тощо.

Наявні земельні та трудові ресурси, географічне розташування, природно-кліматичні умови становлять значний потенціал розвитку галузі рослинництва, реалізація якого потребує підтримки та застосування програмних засад.

У структурі посівів сільськогосподарських підприємств переважає виробництво зернових та технічних культур (44,0 та 10,0 відс. відповідно), у господарствах населення – картопля, овочі, та кормові культури щороку займають близько 30,0 відс. відповідно у загальній площі.

Паспорт Програми наведено у додатку 1 до Програми.

1. Визначення проблемних питань, на розв’язання яких спрямовано Програму

За результатами проведеного аналізу розвитку агропромислового комплексу у Закарпатській області, а також реальних можливостей впливу на вирішення існуючих проблем та їх розв’язання серед основних напрямів інтенсифікації галузі рослинництва, що призведе до збільшення обсягів виробництва усіх видів рослинницької продукції, доданої вартості, створення нових робочих місць, інтенсифікації виробництва необхідно підтримати та розвивати такі:

Розвиток садівництва та ягідництва.

Сукупність природно-кліматичних умов Закарпатської області є досить сприятливими для успішного розвитку садівництва та ягідництва.

У перспективі регіон може бути лідером із вирощування плодово-ягідної продукції. При цьому якість вирощеної продукції відповідає міжнародним стандартам. Садівництво та ягідництво є галуззю, яка не лише забезпечує жителів області фруктами та ягодами, а є важливою частиною розвитку сільських територій, збільшуючи кількість робочих місць та забезпечуючи ефективне використання земельних ресурсів. Розвиток такого напряму підприємництва потребує початкових інвестицій, але стримується відсутністю необхідної кількості коштів у представників малого аграрного бізнесу, оскільки позитивний результат досягається лише під час використання високопродуктивних сортів, впровадження новітніх технологій.

Фінансова підтримка, направлена на закладку садів та ягідників, дасть можливість покращити питання щодо зайнятості населення області, збільшити його доходи.

Розвиток виноградарства та виноробства.

Виноградарство та виноробство в області завжди були однією з пріоритетних галузей сільського господарства.

Продукція виноградарства та виноробства має виняткове значення для підвищення якості життя населення. Галузь була і є важливою бюджетоутворюючою складовою агропромислового комплексу області.

Область володіє унікальними з точки зору виробництва виноградарської продукції природно-кліматичними умовами.

Ґрунтово-кліматичні особливості окремих виноградарських зон сприяють вирощуванню винограду високої якості, у тому числі європейських сортів та виготовлення з нього винопродукції.

Вина Закарпаття увійшли в каталоги кращих вин держави, неодноразово отримували золоті нагороди на національних та міжнародних виставках-ярмарках.

Крім того в області існують історичні традиції приватного виноробства, що дедалі більше набувають розвитку через розбудову туристично-рекреаційного потенціалу, проведення спеціалізованих виставок, фестивалів тощо.

Основні площі виноградних насаджень розміщені у виноградарських зонах п'яти районів: Берегівському, Виноградівському, Іршавському, Мукачівському та Ужгородському.

Відповідно до даних державного реєстру виноградників станом на 1 січня 2020 року у господарствах усіх форм власності площа виноградних насаджень технічних сортів становить 804,39 га, столових – 15,29 гектара.

Через сукупність причин, здебільшого нормативно-правового, економічного характеру, умови розвитку виноградарства та виноробства у цілому не були сприятливими, а в окремі періоди – незадовільними.

Внаслідок цього площа виноградників усіх категорій господарств згідно з даними органів статистики становила у 1990 році – 7,6 тис. га, 2010 році – 3,9 тис. га, 2019 році – 3,4 тис. гектарів.

Виробництво виноматеріалів у 1990 році становило близько двох млн. декалітрів, у 2011 році – 878,7 тис. декалітрів, 2019 році – 211,4 тис. декалітрів.

До проблемних питань у виноградарстві та виноробстві належать також застарілість виноградних насаджень, складнощі з оформленням довгострокової оренди земель сільськогосподарського призначення у сприятливих зонах вирощування, переважно незадовільний стан родючих властивостей ґрунтів, слабка матеріально-технічна оснащеність виробників, низьке або відсутнє сучасне лабораторне обладнання для проведення аналізів, досліджень тощо.

Із введенням у національне законодавство поняття „малі виробництва виноробної продукції”, набуття статусу та провадження їх діяльності відкрило нові перспективи розвитку галузі.

Розвиток органічного виробництва.

Розвиток органічного виробництва є досить актуальним на сьогодні у зв'язку з наявністю екологічних, економічних та соціальних переваг, які притаманні цій сфері діяльності.

Під час виробництва органічної продукції у рослинництві заборонено використовувати отрутохімікати і мінеральні добрива синтетичного походження, при цьому захист рослин здійснюється препаратами натурального походження, категорично заборонено використання генетично-модифікованих організмів.

Органічні методи господарювання покращують стан ґрунту та його родючість. Боротьба з бур'янами, шкідниками і хворобами проводиться без застосування токсичних пестицидів, оберігаючи тим самим земельні і водні ресурси від забруднення токсичними сполуками. Обов'язкове застосування сівозмін, використання насіння і сортів, адаптованих до місцевих умов, відновлення функціонального біорізноманіття сприяють подальшому зміцненню екологічного балансу.

Соціальною перевагою органічного виробництва є те, що воно має високий потенціал для підвищення рівня зайнятості сільського населення і пожвавлення роботи дрібних фермерських господарств. Разом зі зростанням органічного сектору зростатиме і працевлаштування місцевого населення.

В Україні на внутрішньому ринку попит на органічну продукцію зростає та потребує підтримки як з боку держави, так і на місцевому рівні.

Інтенсифікація землеробства.

У комплексі агрохімічних заходів щодо підвищення родючості ґрунтів важливим фактором залишається хімічна меліорація. Вапнування – один із найтриваліших за дією заходів хімічного впливу на ґрунт і його родючість. Внесене у ґрунт вапнякове добриво нейтралізує надмірну кислотність, поліпшує фізичні та фізико-хімічні властивості ґрунту, забезпечує рослини кальцієм і магнієм, активізує мікробіологічні процеси, підвищує ефективність добрив і продуктивність сівозміни в цілому.

Щодо Закарпатської області, то саме вапнування повинно стати обов'язковим агрозаходом у землеробстві. Ґрунти регіону мають кислу реакцію

грунтового розчину. Серед кислих ґрунтів в області найбільш поширені дернові опідзолені, бурі гірсько-лісові та дерново-буроземні ґрунти. Вони мають кислу реакцію ґрунтового розчину, показник рН у яких коливається від 3,9 до 4,8, а гідролітична кислотність змінюється від 4,2 до 20,0 ммоль/100 г ґрунту. Внаслідок цього такі ґрунти погано забезпечені поживними речовинами, тому підлягають першочерговому проведенню робіт з хімічної меліорації.

Вапнування ґрунтів в області розпочалось ще у шістдесяті роки минулого століття. Найбільш інтенсивно хімічну меліорацію земель області було проведено у період з 1976 до 1991 року, проведено вапнування на площі 884,0 тис. га, при цьому використано 5,230 тис. тонн хімічних меліорантів за середньої норми внесення – 5,9 т/га. Через економічну скруту, яка розпочалася у дев'яностих роках минулого століття, різко знизилися обсяги використання мінеральних добрив та засобів захисту рослин, зменшилися посівні площі та порушилася їх структура та скоротилися обсяги хімічної меліорації.

Якщо у 1991 році вапнування кислих ґрунтів було проведено на площі 52,5 тис. га, то у 2018 – 2019 роках – 1719,0 гектарів.

Враховуючи наявність кислих ґрунтів, щорічна площа вапнування в області повинна становити не менше 8 – 10 тис. гектарів. При цьому для проведення одного циклу хімічної меліорації (вапнування) необхідно 160 – 200 тис. тонн вапнякових матеріалів.

Підвищення родючості кислих ґрунтів повинно базуватися на науково-обґрунтованому застосуванні оптимальних доз вапнякових матеріалів разом з органічними та мінеральними добривами. Складні економічні умови, у яких на сьогодні перебуває сільське господарство області, продовжують дуже негативно позначатися на стані родючості ґрунтів. Особливо це відчутно у сучасних умовах, коли обмежені матеріальні та енергетичні ресурси і вапнування кислих ґрунтів як меліоративний захід майже не проводиться. У результаті цього загострилися проблеми з балансом поживних речовин та гумусу, активізувалися деградаційні процеси, збільшується кислотність ґрунтового розчину.

Покращення родючих властивостей ґрунтів – це одне з важливих завдань агрономії, а компост є одним із ключових факторів оздоровлення ґрунту. Зокрема в органічному виробництві обов'язкова вимога – покращення ґрунтових властивостей, що вимагається під час проведення сертифікації. Для виробників органічної продукції компост є важливим фактором отримання стабільних врожаїв.

Основні переваги компостування – це можливість отримувати високоефективні органічні добрива, покращення властивостей ґрунтів, отримання стабільних урожаїв.

У результаті реформування аграрного сектору картоплярство в області зазнало певних структурних і організаційних змін. Переміщення культури в особисті селянські господарства призвело до втрати спеціалізованого виробництва картоплі.

Зокрема картопля – це найоб'ємніша категорія продукції, яка користується попитом протягом всього року.

Для покращення її виробництва необхідно раціонально використовувати насіннєві ресурси кращих сортів картоплі вітчизняної та власної селекції. Тому важливим заходом одержання високих врожаїв є використання якісного насіннєвого матеріалу.

Оновлення та оздоровлення насіннєвого матеріалу картоплі в області на сьогодні залишається одним з найважливіших завдань галузі, оскільки пов'язане зі специфікою культури, з кожною наступною генерацією, починаючи із супереліти, скорочення врожаю відбувається у середньому від 20,0 до 35,0 відсотків валового збору.

В умовах кліматичних змін, впливу інших факторів сільськогосподарське виробництво, зокрема виробництво продукції рослинництва, все частіше зазнає негативного впливу, як наслідок, умови ведення землеробства в області є ризикованими.

Осінні та весняні паводкові ситуації, градобій, заморозки, літні посухи є причинами коливань врожайності сільськогосподарських культур і негативно позначаються на стабільності аграрного виробництва.

Крім того протягом останніх років для розвитку аграрного виробництва значною проблемою є незадовільне функціонування меліоративної мережі через значну замуленість меліоративних каналів, незадовільний стан інших об'єктів інфраструктури, що призводить до високого рівня ґрунтових вод та неможливості здійснення агротехнічних заходів у оптимальні терміни, частого підтоплення сільськогосподарських культур, їх загибелі та, як наслідок, спричиняє збитки сільгосптоваровиробникам.

Вирішення цих проблемних питань можливе за умови ефективного функціонування меліоративної мережі, розширення зрошувального землеробства, впровадження новітніх технологій захисту багаторічних насаджень системи „Анти-град”, покращення матеріально-технічної бази суб'єктів господарювання та інше.

2. Мета та основні завдання Програми

Метою Програми є створення належних умов для розвитку товарного виробництва продукції рослинництва, досягнення позитивних змін у галузі шляхом нарощування виробництва рослинницької продукції, підвищення рівня забезпеченості області продуктами харчування.

Основні завдання Програми:

збільшення обсягів виробництва та якості продукції рослинництва, підвищення рівня доданої вартості;

покращення показників роботи сільськогосподарських підприємств та збільшення їх кількості, у тому числі сімейних фермерських господарств;

створення додаткових робочих місць у сільській місцевості;

раціональне використання земель, впровадження ресурсозберігаючих та відновлювальних технологій;

розвиток інфраструктури аграрного виробництва;

розвиток органічного землеробства;

розвиток багаторічних насаджень;

розвиток картоплярства;
покращення матеріально-технічної бази;
розвиток зрошувального землеробства;
захист від ризиків втрат виробництва рослинницької продукції;
популяризація сільськогосподарської продукції та проведення відповідних заходів.

4. Фінансове забезпечення Програми

Фінансування Програми здійснюватиметься за рахунок коштів обласного бюджету, передбачених у кошторисі відповідального виконавця Програми.

Головним розпорядником коштів Програми є департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації.

Учасники Програми:

суб'єкти господарювання – юридичні особи незалежно від організаційно-правової форми та форм власності, фізичні особи – підприємці, зокрема сімейні фермерські господарства (далі – суб'єкти господарювання);

сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи;

наукові установи.

Ресурсне забезпечення Програми наведено у додатку 2.

Фінансове забезпечення заходів, реалізація яких передбачається Програмою, здійснюватиметься відповідно до вимог законодавства у межах видатків, передбачених в обласному бюджеті на відповідний рік, і може коригуватися під час її виконання.

Фінансова підтримка з коштів обласного бюджету не надається суб'єктам, які отримують аналогічну фінансову підтримку за рахунок коштів державного бюджету.

Порядок використання коштів обласного бюджету на виконання напрямів Програми затверджується облдержадміністрацією.

Програму розраховано на п'ять років (2021 – 2025 роки).

Узагальнені дані щодо потреби у коштах обласного бюджету для фінансування Програми наведено у додатку 14.

Щорічний обсяг фінансування Програми становить 21600,0 тис. гривень, у тому числі за роками:

2021 рік – 21600,0 тис. грн;

2022 рік – 21600,0 тис. грн;

2023 рік – 21600,0 тис. грн;

2024 рік – 21600,0 тис. грн;

2025 рік – 21600,0 тис. гривень.

5. Перелік напрямів діяльності та заходів з реалізації Програми

Програма визначає напрями та пріоритети діяльності щодо розвитку галузі рослинництва Закарпатської області, обґрунтовує ресурсні потреби на 2021 – 2025 роки.

Реалізація ресурсного потенціалу та вирішення визначених проблемних питань розвитку рослинництва потребують підтримки з обласного бюджету за такими пріоритетними напрямками:

5.1. Розвиток садівництва та ягідництва.

Кошти обласного бюджету надаються суб'єктам господарювання, сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам, що провадять діяльність у галузях садівництва та ягідництва, із щорічною потребою у коштах у сумі 3000,0 тис. гривень (додаток 4), зокрема за такими напрямками:

здешевлення вартості витрат під час вирощування плодорозсадниками області плодово-ягідних, саджанців і реалізованих для суб'єктів господарювання області на пільгових умовах за придбаний садивний матеріал – до 90,0 відсотків вартості (без урахування податку на додану вартість);

часткове відшкодування суб'єктам господарювання вартості (без урахування податку на додану вартість) придбання садивного матеріалу плодово-ягідних культур (у тому числі за межами України) – до 90,0 відсотків вартості;

часткове відшкодування суб'єктам господарювання, сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам вартості (без урахування податку на додану вартість) придбання основних засобів і товарів, виконаних робіт та отриманих (наданих) послуг із догляду за молодими плодово-ягідними насадженнями – до 50,0 відсотків вартості;

часткове відшкодування суб'єктам господарювання, сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам вартості (без урахування податку на додану вартість) придбання обладнання (зокрема іноземного виробництва, що не виробляється в Україні) для проведення технологічних операцій у садівництві та ягідництві – до 80,0 відсотків вартості.

5.2. Розвиток виноградарства та виноробства.

Кошти обласного бюджету надаються суб'єктам господарювання, сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам, науковим установам, що провадять діяльність у галузі виноградарства та виноробства із щорічною потребою у коштах у сумі 3000,0 тис. гривень (додаток 5) за такими напрямками:

часткове відшкодування суб'єктам господарювання вартості (без урахування податку на додану вартість) придбання садивного матеріалу винограду (у тому числі за межами України) – до 90,0 відсотків вартості;

часткове відшкодування суб'єктам господарювання, сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам вартості (без урахування податку на додану вартість) придбання основних засобів і товарів, виконаних робіт та отриманих (наданих) послуг із догляду за молодими виноградними насадженнями – до 50,0 відсотків вартості;

часткове відшкодування суб'єктам господарювання, сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам вартості (без урахування податку на додану вартість) придбання обладнання (зокрема іноземного виробництва, що не виробляється в Україні) для проведення технологічних операцій у виноградарстві та виноробстві – до 80,0 відсотків вартості;

часткове відшкодування суб'єктам господарювання, сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам, науковим установам вартості

(без урахування податку на додану вартість) придбаного лабораторного обладнання (зокрема іноземного виробництва, що не виробляється в Україні) для проведення аналізів у виноградарстві та виноробстві – до 80,0 відсотків вартості.

5.3. Поліпшення родючості ґрунтів.

Щодо створення умов для збереження, покращення родючості ґрунтів та проведення їх розкислення, то щорічна потреба у коштах становить 2700,0 тис. гривень (додаток 6):

за рахунок коштів обласного бюджету, у тому числі, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва, надавати часткове відшкодування (без урахування податку на додану вартість) суб'єктам господарювання вартості придбаних та внесених меліорантів – до 80,0 відсотків вартості;

здешевлення вартості витрат під час закладання компосту і реалізації для суб'єктів господарювання на пільгових умовах за придбаний компост у якості добрива – до 70,0 відсотків вартості.

5.4. Покращення матеріально-технічної бази.

Для модернізації та оновлення матеріально-технічної бази суб'єктів господарювання, сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів у галузі рослинництва щорічна потреба у коштах обласного бюджету становить 2500,0 тис. гривень (додаток 7), які будуть спрямовані:

на часткове відшкодування вартості (без урахування податку на додану вартість) суб'єктам господарювання, сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам за придбану техніку та обладнання (зокрема іноземного виробництва, що не виробляється в Україні) – до 50,0 відсотків вартості;

на сплату першого та наступних внесків лізингового платежу суб'єктами господарювання, сільськогосподарськими обслуговуючими кооперативами за придбану сільськогосподарську техніку вітчизняного виробництва.

5.5. Розбудова інфраструктурних об'єктів.

Для стимулювання будівництва і реконструкції інфраструктурних об'єктів із зберігання, переробки, вирощування продукції рослинництва власного виробництва, щорічна потреба у коштах обласного бюджету становить 3000,0 тис. гривень (додаток 8), що спрямовуватимуться на часткове відшкодування вартості (без урахування податку на додану вартість) суб'єктам господарювання, сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам:

виготовлення проектно-кошторисної документації для будівництва чи реконструкції об'єктів із зберігання, переробки, вирощування продукції рослинництва – до 50,0 відсотків вартості;

будівництва чи реконструкції об'єктів із зберігання, переробки, вирощування продукції рослинництва – до 50,0 відсотків вартості.

5.6. Розвиток зрошувального землеробства.

Для зменшення фінансового навантаження на суб'єкти господарювання під час придбання та встановлення зрошувальних систем та водозбірних споруд, реконструкції та ремонту інженерних споруд щорічна потреба у коштах з обласного бюджету становить 2000,0 тис. гривень (додаток 9), що

спрямовуватимуться на умовах часткового відшкодування (без урахування податку на додану вартість) – до 70,0 відсотків вартості на:

будівництво та облаштування систем водозбору, джерел зрошення; придбання і встановлення поливного обладнання та поливних систем.

5.7. Захист від ризиків втрат виробництва рослинницької продукції.

Для впровадження новітніх технологій захисту від стихійного лиха садів, виноградників, ягідників щорічна потреба у коштах з обласного бюджету становить 3000,0 тис. гривень (додаток 10), що спрямовуватимуться на умовах часткового відшкодування суб'єктам господарювання (без урахування податку на додану вартість) – до 50,0 відсотків вартості придбання та встановлення відповідних систем і обладнання від градобою із застосуванням системи „Анти-град”.

5.8. Розвиток органічного землеробства.

З метою розвитку органічного землеробства, зростання обсягів виробництва органічної рослинної продукції та сировини, можливості її реалізації, а також збільшення кількості впровадження нових екологічних технологій у галузі рослинництва потреба у коштах з обласного бюджету становить 1000,0 тис. гривень (додаток 11) на:

часткове відшкодування суб'єктам господарювання (без урахування податку на додану вартість) – до 50,0 відсотків вартості витрат, пов'язаних із сертифікацією органічних продуктів;

часткове відшкодування суб'єктам господарювання, сільсько-господарським обслуговуючим кооперативам (без урахування податку на додану вартість) – до 50,0 відсотків витрат за придбання і використання біологічних, дозволених препаратів хімічного захисту рослин, добрив.

5.9. Розвиток картоплярства.

З метою створення сприятливих умов для збільшення виробництва картоплі в області та зниження її собівартості, впровадження у виробництво нових високопродуктивних сортів для подальшого підвищення урожайності потреба у коштах з обласного бюджету становить 1000,0 тис. гривень (додаток 12) на:

часткове відшкодування суб'єктам господарювання, сільсько-господарським обслуговуючим кооперативам вартості (без урахування податку на додану вартість) за придбану та висаджену сертифіковану насінневу картоплю (у тому числі за межами України) – до 90,0 відсотків вартості.

5.10. Популяризація сільськогосподарської продукції та проведення заходів.

Щорічна потреба у коштах обласного бюджету на популяризацію, здійснення заходів із просування продукції на ринки становить 400,0 тис. гривень (додаток 13). Ці кошти буде спрямовано на:

оплату оренди виставкових площ, їх підготовку і оформлення;

підготовку сцени та іншої території, проведення виставки-ярмарку, інших заходів; підготовку та оренду виставкового обладнання; придбання виставкового обладнання, комп'ютерної та оргтехніки для підготовки і підтримки презентацій, монтаж і демонтаж експозицій, проведення культурної програми;

послуги з виготовлення, трансляції рекламних оголошень у засобах масової інформації;
 проведення організаційних та презентаційних заходів;
 розміщення зовнішньої реклами;
 транспортні послуги;
 проведення конференцій, засідань за круглим столом, семінарів тощо.
 Напрями діяльності та заходи з реалізації Програми наведені у додатку 3.

6. Очікувані результати виконання Програми, визначення її ефективності

За результатами виконання Програми очікуються позитивні зміни у галузі рослинництва, зокрема:

- стабілізація і нарощування обсягів валового виробництва продукції рослинництва і на цій основі забезпечення потреби у сировині для промисловості, підвищення рівня доданої вартості;
- відтворення та підвищення родючості ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення;
- розвиток сектору органічного сільськогосподарського виробництва;
- підвищення конкурентоспроможності продукції рослинництва та продуктів її переробки за рахунок покращення якості;
- створення додаткових робочих місць;
- розбудова інфраструктури аграрного ринку;
- оновлення матеріально-технічної бази сільськогосподарського виробництва;
- покращення маркетингу сільськогосподарської продукції з елементами логістики через проведення виставкових та інших заходів;
- зменшення ризиків втрат виробництва рослинницької продукції;
- збільшення площ посадки і покращення догляду за молодими садами і ягідниками, виноградниками, покращення оснащеності виноробства;
- збільшення обсягів виробництва картоплі;
- підвищення рівня доходів сільського населення.

7. Координація та контроль за ходом виконання Програми

Виконання Програми здійснюється шляхом реалізації виконавцями заходів, зазначених у Програмі.

Департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації здійснює координацію та контроль за виконанням заходів і завдань Програми;

забезпечує внутрішній фінансовий контроль за використанням бюджетних коштів;

подає узагальнену інформацію про виконання Програми облдержадміністрації, обласній раді та постійній комісії обласної ради з питань агропромислового комплексу, розвитку села, адміністративно-територіального та земельного устрою щороку до 25 лютого.

ПАСПОРТ
Програми розвитку та підтримки галузі рослинництва
в області на 2021 – 2025 роки

Розробник Програми	Департамент агропромислового розвитку облдерж-адміністрації
Підстава для розроблення Програми	Закон України „Про місцеві державні адміністрації”, Регіональна стратегія розвитку Закарпатської області на період 2021 – 2027 років
Відповідальний виконавець Програми	Департамент агропромислового розвитку облдерж-адміністрації
Учасники Програми	Суб'єкти господарювання – юридичні особи, незалежно від організаційно-правової форми та форм власності, та фізичні особи – підприємці, зокрема сімейні фермерські господарства; сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи; наукові установи
Мета Програми	Створення належних умов для розвитку товарного виробництва продукції рослинництва, досягнення позитивних змін у галузі шляхом нарощування виробництва рослинницької продукції, підвищення рівня забезпеченості області продуктами харчування
Основні завдання Програми:	Збільшення обсягів виробництва та якості продукції рослинництва, підвищення рівня доданої вартості; покращення показників роботи сільськогосподарських підприємств та збільшення їх кількості, у тому числі сімейних фермерських господарств; створення додаткових робочих місць у сільській місцевості; раціональне використання земель, впровадження ресурсозберігаючих та відновлювальних технологій; розвиток інфраструктури аграрного виробництва; розвиток органічного землеробства; розвиток багаторічних насаджень; розвиток картоплярства; покращення матеріально-технічної бази суб'єктів господарювання; розвиток зрошувального землеробства; захист від ризиків втрат виробництва рослинницької продукції;

	популяризація сільськогосподарської продукції та проведення відповідних заходів
Термін реалізації Програми	2021 – 2025 роки
Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Програми	2021 рік – 21600,0 тис. грн; 2022 рік – 21600,0 тис. грн; 2023 рік – 21600,0 тис. грн; 2024 рік – 21600,0 тис. грн; 2025 рік – 21600,0 тис. гривень

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
Програми розвитку та підтримки галузі рослинництва в області
на 2021 – 2025 роки

(тис. гривень)

Обсяг коштів, що пропонується залучити для виконання Програми	Етапи виконання Програми					Усього витрат:
	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік	
Обсяг ресурсів, усього, у тому числі:	21600,0	21600,0	21600,0	21600,0	21600,0	108000,0
державний бюджет	–	–	–	–	–	–
обласний бюджет	21600,0	21600,0	21600,0	21600,0	21600,0	108000,0
бюджети територіальних громад, сіл, селищ, міст	–	–	–	–	–	–
інші джерела	–	–	–	–	–	–

НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗАХОДИ
Програми розвитку та підтримки галузі рослинництва в області на 2021 – 2025 роки

№ з/п	Назва напрямку діяльності	Заходи Програми	Строки виконання	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування (тис. грн), у тому числі:					Очікуваний результат
						2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік	
						7	8	9	10	11	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Розвиток садівництва та ягідництва	1.1. Здешевлення вартості витрат під час вирощування плодорозсадниками області плодово-ягідних, саджанців і реалізованих для суб'єктів господарювання області на пільгових умовах за придбаний садивний матеріал – до 90,0 відсотків вартості (без урахування податку на додану вартість). 1.2. Часткове відшкодування суб'єктам господарювання вартості (без урахування податку на додану вартість) придбання садивного матеріалу	Щороку, постійно	Департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації	Обласний бюджет	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0	Збільшення площ посадки і покращення догляду за молодими садами і ягідниками

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		<p>плодово-ягідних культур (у тому числі за межами України) – до 90,0 відсотків вартості.</p> <p>1.3. Часткове відшкодування суб'єктам господарювання, сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам вартості (без урахування податку на додану вартість) придбання основних засобів і товарів, виконаних робіт та отриманих (наданих) послуг із догляду за молодими плодово-ягідними насадженнями – до 50,0 відсотків вартості.</p> <p>1.4. Часткове відшкодування суб'єктам господарювання, сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам вартості (без урахування податку на додану вартість) придбання обладнання (зокрема іноземного виробництва, що не вироб-</p>									

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		ляється в Україні) для проведення технологічних операцій у садівництві та ягідництві – до 80,0 відсотків вартості									
2.	Розвиток виноградарства та виноробства	2.1. Часткове відшкодування суб'єктам господарювання вартості (без урахування податку на додану вартість) придбання садивного матеріалу винограду (у тому числі за межами України) – до 90,0 відсотків вартості. 2.2. Часткове відшкодування суб'єктам господарювання, сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам вартості (без урахування податку на додану вартість) придбання основних засобів і товарів, виконаних робіт та отриманих (наданих) послуг із догляду за молодими виноградними насадженнями – до 50,0 відсотків вартості.	Щороку, постійно	Департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації	Обласний бюджет	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0	Збільшення площ посадки і покращення догляду за молодими виноградниками, покращення оснащення виноробства

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		<p>2.3. Часткове відшкодування суб'єктам господарювання, сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам вартості (без урахування податку на додану вартість) придбання обладнання (зокрема іноземного виробництва, що не виробляється в Україні) для проведення технологічних операцій у виноградарстві та виноробстві – до 80,0 відсотків вартості.</p> <p>2.4. Часткове відшкодування суб'єктам господарювання, сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам, науковим установам вартості (без урахування податку на додану вартість) придбаного лабораторного обладнання (зокрема іноземного виробництва, яке не виробляється в Україні) для проведення</p>									

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		аналізів у виноградарстві та виноробстві – до 80,0 відсотків вартості									
3.	Поліпшення родючості ґрунтів	3.1. Часткове відшкодування (без урахування податку на додану вартість) суб'єктам господарювання вартості придбаних та внесених меліорантів – до 80,0 відсотків вартості. 3.2. Здешевлення вартості витрат під час закладання компосту і реалізації для суб'єктів господарювання на пільгових умовах за придбаний компост у якості добрива – до 70,0 відсотків вартості	Щороку, постійно	Департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації	Обласний бюджет	2700,0	2700,0	2700,0	2700,0	2700,0	Відтворення та підвищення родючості ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення
4.	Покращення матеріально-технічної бази	4.1. Часткове відшкодування вартості (без урахування податку на додану вартість) суб'єктам господарювання, сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам за придбану техніку та обладнання (зокрема іноземного	Щороку, постійно	Департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації	Обласний бюджет	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	Оновлення матеріально-технічної бази суб'єктів господарювання

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		виробництва, що не виробляється в Україні) – до 50,0 відсотків вартості. 4.2. Сплата першого та наступних внесків лізингового платежу суб'єктам господарювання, сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам за придбану сільськогосподарську техніку вітчизняного виробництва									
5.	Розбудова інфраструктурних об'єктів	5.1. Часткове відшкодування суб'єктам господарювання, сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам вартості виготовлення проектно-кошторисної документації для будівництва чи реконструкції об'єктів із зберігання, переробки, вирощування продукції рослинництва – до 50,0 відсотків вартості. 5.2. Часткове відшкодування суб'єктам господарювання,	Щороку, постійно	Департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації	Обласний бюджет	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0	Покращення інфраструктури аграрного ринку

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам вартості будівництва чи реконструкції об'єктів із зберігання, переробки, вирощування продукції рослинництва – до 50,0 відсотків вартості									
6.	Розвиток зрошувального землеробства	6.1. Часткове відшкодування суб'єктам господарювання (без урахування податку на додану вартість) – до 70,0 відсотків вартості на: будівництво та облаштування систем водозбору, джерел зрошення; придбання і встановлення поливного обладнання та поливних систем	Щороку, постійно	Департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації	Обласний бюджет	2000,0	2000,0	2000,0	2000,0	2000,0	Зменшення фінансового навантаження на суб'єкта господарювання під час придбання і встановлення зрошувальних систем та водозбірних споруд
7.	Захист від ризиків втрат виробництва рослинницької продукції	7.1. Часткове відшкодування суб'єктам господарювання (без урахування податку на додану вартість) – до 50,0 відсотків вартості придбання та встановлення відповідних систем і	Щороку, постійно	Департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації	Обласний бюджет	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0	Впровадження новітніх технологій захисту від стихійного лиха садів, виноградників, ягідників

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		обладнання від градо- бою із застосуванням системи „Анти-град”									
8.	Розвиток орга- нічного земле- робства	8.1. Часткове відшко- дування суб'єктам господарювання (без урахування податку на додану вартість) – до 50,0 відсотків вар- тості витрат, пов'я- заних із сертифі- кацією органічних продуктів. 8.2. Часткове відшко- дування суб'єктам господарювання, сільськогосподарсь- ким обслуговуючим кооперативам (без урахування податку на додану вартість) – до 50,0 відсотків витрат за придбання і використання біоло- гічних, дозволених препаратів хімічного захисту рослин, добрив	Щороку, постійно	Департа- мент агро- промисло- вого роз- витку обл- держадмі- ністрації	Облас- ний бюджет	1000,0	1000,0	1000,0	1000,0	1000,0	Розвиток ор- ганічного землеробст- ва, зростання обсягів ви- робництва органічної сільськогос- подарської продукції, можливості її реалізації, а також збіль- шення кіль- кості впрова- дження но- вих екологіч- них техноло- гій у галузі рослинницт- ва
9.	Розвиток карто- плярства	9.1. Часткове відшко- дування суб'єктам господарювання, сільськогосподарсь- ким обслуговуючим кооперативам вар-	Щороку, постійно	Департа- мент агро- промисло- вого роз- витку обл- держадмі-	Облас- ний бюджет	1000,0	1000,0	1000,0	1000,0	1000,0	Створення сприятливих умов для збільшення виробництва картоплі в

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		тості (без урахування податку на додану вартість) за придбану та висаджену сертифіковану насінневу картоплю (у тому числі за межами України) – до 90,0 відсотків вартості		ністрації							області та зниження її собівартості, впровадження у виробництво нових високо продуктивних сортів для подальшого підвищення урожайності
10.	Популяризація сільськогосподарської продукції та проведення заходів	10.1. Оплата оренди виставкових площ, їх підготовки і оформлення; підготовка сцени та іншої території, проведення виставки-ярмарку, інших заходів; підготовка та оренда виставкового обладнання; придбання виставкового обладнання, комп'ютерної та оргтехніки для підготовки і підтримки презентацій, монтаж і демонтаж експозицій, проведення культурної програми; послуги з виготов-	Щороку, постійно	Департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації	Обласний бюджет	400,0	400,0	400,0	400,0	400,0	Покращення маркетингу сільськогосподарської продукції з елементами логістики через проведення виставкових та інших заходів

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		лення, трансляції рекламних оголошень у засобах масової інформації; проведення організаційних та презентаційних заходів; розміщення зовнішньої реклами; транспортні послуги; проведення конференцій, засідань за круглим столом, семінарів тощо									
						21600,0	21600,0	21600,0	21600,0	21600,0	
		ВСЬОГО:				108000,0 тис. грн, у тому числі: 2021 рік – 21600,0 тис. грн; 2022 рік – 21600,0 тис. грн; 2023 рік – 21600,0 тис. грн; 2024 рік – 21600,0 тис. гривень					

РОЗРАХУНОК
фінансування для розвитку садівництва та ягідництва
за рахунок коштів обласного бюджету на 2021 – 2025 роки

Суб'єкти господарювання, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи	Кошти обласного бюджету (тис. гривень)				
	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік
Здешевлення вартості витрат під час вирощування плодорозсадниками області плодово-ягідних, саджанців і реалізованих для суб'єктів господарювання області на пільгових умовах	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0
Часткове відшкодування вартості придбання садивного матеріалу плодово-ягідних культур (у тому числі за межами України)					
Часткове відшкодування вартості придбання основних засобів і товарів, виконаних робіт та отриманих (наданих) послуг із догляду за молодими плодово- ягідними насадженнями					
Часткове відшкодування вартості придбаного обладнання (зокрема іноземного виробництва, що не виробляється в Україні) для проведення технологічних операцій у садівництві та ягідництві					
ВСЬОГО:	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0

РОЗРАХУНОК
фінансування для розвитку виноградарства та виноробства
за рахунок коштів обласного бюджету на 2021 – 2025 роки

Суб'єкти господарювання, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, наукові установи	Кошти обласного бюджету (тис. гривень)				
	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік
Часткове відшкодування вартості придбання садивного матеріалу винограду (у тому числі за межами України)	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0
Часткове відшкодування вартості придбання основних засобів і товарів, виконаних робіт та отриманих (наданих) послуг із догляду за молодими виноградними насадженнями					
Часткове відшкодування вартості придбаного обладнання (зокрема іноземного виробництва, що не виробляється в Україні) для проведення технологічних операцій у виноградарстві та виноробстві					
Часткове відшкодування вартості придбаного лабораторного обладнання (зокрема іноземного виробництва, що не виробляється в Україні) для проведення аналізів у виноградарстві та виноробстві					
ВСЬОГО:	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0

РОЗРАХУНОК
фінансування для поліпшення родючості ґрунтів
за рахунок коштів обласного бюджету на 2021 – 2025 роки

Суб'єкти господарювання	Кошти обласного бюджету (тис. гривень)				
	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік
Часткове відшкодування вартості придбаних та внесених меліорантів	2700,0	2700,0	2700,0	2700,0	2700,0
Здешевлення вартості витрат під час закладання компосту і реалізації на пільгових умовах за придбаний компост у якості добрива					
ВСЬОГО:	2700,0	2700,0	2700,0	2700,0	2700,0

РОЗРАХУНОК
фінансування для покращення матеріально-технічної бази
за рахунок коштів обласного бюджету на 2021 – 2025 роки

Суб'єкти господарювання, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи	Кошти обласного бюджету (тис. гривень)				
	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік
Часткове відшкодування вартості за придбану техніку та обладнання (зокрема іноземного виробництва, що не виробляється в Україні)	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0
Сплата першого та наступних внесків лізингового платежу за придбану сільськогосподарську техніку вітчизняного виробництва					
ВСЬОГО:	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0

РОЗРАХУНОК
фінансування для розбудови інфраструктурних об'єктів
за рахунок коштів обласного бюджету на 2021 – 2025 роки

Суб'єкти господарювання, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи	Кошти обласного бюджету (тис. гривень)				
	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік
Часткове відшкодування вартості виготовлення проектно-кошторисної документації для будівництва чи реконструкції об'єктів із зберігання, переробки, вирощування продукції рослинництва	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0
Часткове відшкодування вартості будівництва чи реконструкції об'єктів із зберігання, переробки, вирощування продукції рослинництва					
ВСЬОГО:	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0

РОЗРАХУНОК
фінансування для розвитку зрошувального землеробства
за рахунок коштів обласного бюджету на 2021 – 2025 роки

Суб'єкти господарювання	Кошти обласного бюджету (тис. гривень)				
	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік
Часткове відшкодування вартості будівництва та облаштування систем водозбору, джерел зрошення	2000,0	2000,0	2000,0	2000,0	2000,0
Часткове відшкодування вартості придбаного і встановленого поливного обладнання та поливних систем					
ВСЬОГО:	2000,0	2000,0	2000,0	2000,0	2000,0

РОЗРАХУНОК
фінансування для захисту від ризиків втрат виробництва рослинницької продукції
за рахунок коштів обласного бюджету на 2021 – 2025 роки

Суб'єкти господарювання	Кошти обласного бюджету (тис. гривень)				
	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік
Часткове відшкодування вартості придбання та встановлення відповідних систем і обладнання від градобою із застосуванням системи „Анти-град”	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0
ВСЬОГО:	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0

РОЗРАХУНОК
 фінансування для розвитку органічного землеробства
 за рахунок коштів обласного бюджету на 2021 – 2025 роки

Суб'єкти господарювання, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи	Кошти обласного бюджету (тис. гривень)				
	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік
Часткове відшкодування вартості витрат, пов'язаних із сертифікацією органічних продуктів	1000,0	1000,0	1000,0	1000,0	1000,0
Часткове відшкодування витрат за придбання і використання біологічних, дозволених препаратів хімічного захисту рослин, добрив					
ВСЬОГО:	1000,0	1000,0	1000,0	1000,0	1000,0

РОЗРАХУНОК
фінансування для розвитку картоплярства
за рахунок коштів обласного бюджету на 2021 – 2025 роки

Суб'єкти господарювання, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи	Кошти обласного бюджету (тис. гривень)				
	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік
Часткове відшкодування вартості за придбану та висаджену сертифіковану насіннєву картоплю (у тому числі за межами України)	1000,0	1000,0	1000,0	1000,0	1000,0
ВСЬОГО:	1000,0	1000,0	1000,0	1000,0	1000,0

РОЗРАХУНОК
фінансування для популяризації сільськогосподарської продукції та проведення заходів
за рахунок коштів обласного бюджету на 2021 – 2025 роки

Суб'єкти господарювання, фізичні особи – підприємці	Кошти обласного бюджету (тис. гривень)				
	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік
Оплата оренди виставкових площ, їх підготовка і оформлення; підготовка сцени та іншої території, проведення виставки-ярмарку, інших заходів; підготовка та оренда виставкового обладнання; придбання виставкового обладнання, комп'ютерної та оргтехніки для підготовки і підтримки презентацій, монтаж і демонтаж експозицій, проведення культурної програми; послуги з виготовлення, трансляції рекламних оголошень у засобах масової інформації; проведення організаційних та презентаційних заходів; розміщення зовнішньої реклами; транспортні послуги; проведення конференцій, засідань за круглим столом, семінарів тощо	400,0	400,0	400,0	400,0	400,0
ВСЬОГО:	400,0	400,0	400,0	400,0	400,0

ПОТРЕБА
у коштах обласного бюджету для фінансування Програми (тис. гривень)

№ з/п	Напрями фінансування Програми	Обласний бюджет				
		2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік
1.	Розвиток садівництва та ягідництва	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0
2.	Розвиток виноградарства та виноробства	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0
3.	Поліпшення родючості ґрунтів	2700,0	2700,0	2700,0	2700,0	2700,0
4.	Покращення матеріально-технічної бази	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0
5.	Розбудова інфраструктурних об'єктів	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0
6.	Розвиток зрошувального землеробства	2000,0	2000,0	2000,0	2000,0	2000,0
7.	Захист від ризиків втрат виробництва рослинницької продукції	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0	3000,0
8.	Розвиток органічного землеробства	1000,0	1000,0	1000,0	1000,0	1000,0
9.	Розвиток картоплярства	1000,0	1000,0	1000,0	1000,0	1000,0
10.	Популяризація сільськогосподарської продукції та проведення заходів	400,0	400,0	400,0	400,0	400,0
	ВСЬОГО:	21600,0	21600,0	21600,0	21600,0	21600,0
	РАЗОМ:	108000,0				